

**Gminny Program Przeciwdziałania
Przemocy Domowej oraz Ochrony
Osób Doznających Przemocy
Domowej w gminie Przecław
na lata 2024 – 2027**

I. Wstęp

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w gminie Przeclaw na lata 2024 – 2027, zwany dalej „Programem”. Program ten zawiera formalne podstawy zasad działania, cel główny i cele szczegółowe, wymienia realizatorów i adresatów Programu, instytucje i organizacje współpracujące. Przedstawia również charakterystykę zjawiska przemocy domowej, dostępne dane na temat przemocy domowej w gminie Przeclaw w latach 2018 – 2023.

Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców gminy Przeclaw, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

II. Podstawa prawna Programu

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.) poprzez zapis art. 6 ust. 2 pkt 1 nałożyła na samorząd gminny obowiązek opracowania i realizacji lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej. W gminie Przeclaw dotychczas realizowano program przeciwdziałania przemocy w rodzinie podjęty uchwałą Rady Miejskiej w Przeclawiu z dnia 20 lutego 2018 r. nr XXXVII/331/2018. Z uwagi na zakończenie czasu jego realizacji oraz ze względu na dynamikę zmian społecznych, intensyfikację potrzeb dbania o rodziny dotknięte przemocą domową należy te działania kontynuować i ewentualnie korygować poprzez wyznaczanie celów adekwatnych do potrzeb. Ponadto, na przestrzeni ostatnich lat dokonały się istotne zmiany w ustawodawstwie z zakresu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Pojęcie „przemoc w rodzinie” zastąpiona została nazwą „przemoc domowa”. Wraz z nowelizacją ustawy uległy również zmianie procedury „Niebieskiej Karty”, a także zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz wobec osób stosujących przemoc domową.

Niniejszy Program został więc opracowany na podstawie delegacji ustawowej o której wspomniano powyżej. Ponadto w jego treści znajdują się odwołania do wybranych zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 15 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy z dnia 6 czerwca 2007 r. Kodeks karny, ustawy z dnia 6 czerwca 2007 r. Kodeks postępowania karnego, a także o Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Przeclaw na lata 2023- 2029 oraz Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 -2030.

III. Zasady działania Programu

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, korekty zachowań osób stosujących przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej Program oparty jest na następujących zasadach:

- **współpracy i współdziałania** organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działaniu pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy, ochrona ofiar przemocy domowej oraz ich negatywnym skutkom,
- **jawności życia publicznego** i związanych z tym działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy, z zastrzeżeniem poszanowania godności człowieka,
- **szczególnej ochrony praw dzieci**, a zwłaszcza zachowania ich prawa do życia i rozwoju, do posiadania rodziny; do wychowania przez rodziców naturalnych, do wolności religii lub przekonań, do swobodnego wyrażania poglądów i poszanowania ich przez dorosłych, do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wolności od wyzysku, nadużyć seksualnych i okrucieństwa,
- **ochrony praw osób niepełnosprawnych**, w szczególności poprzez zachowania ich prawa do rozwoju, posiadania rodziny, do wolności religii lub przekonań, do swobodnego wyrażania poglądów i poszanowania ich przez osoby od których mogą być zależne, do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wolności od wyzysku, nadużyć ekonomicznych, seksualnych i okrucieństwa.

IV. Główny cel Programu

Podstawowym celem Programu jest stworzenie skutecznego systemu ograniczającego problemy społeczne związane ze zjawiskiem przemocy domowej. Punktem wyjścia do wyznaczenia tych rozwiązań będzie ustalona w dalszej części diagnoza stanu faktycznego.

Skuteczne wdrożenie Programu umożliwi zmianę postaw, przekonań i zachowań mieszkańców gminy Przecław wobec zjawiska przemocy. Nastąpi to poprzez promowanie wartości wychowania bez przemocy oraz edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie.

V. Działania do wdrożenia w ramach Programu

Jako forma profilaktyczna stosowana będzie informacja dotycząca zjawisk przemocy domowej, która kierowana będzie do ogółu mieszkańców gminy Przeclaw, w tym także do osób zajmujących się zawodowo wspieraniem osób potrzebujących. W formie interwencyjnej do osób doznających przemocy domowej kierowane będzie wsparcie prawne oraz psychologiczne. Natomiast w stosunku do sprawców przemocy podejmowane będą działania zmierzające do korekty ich zachowań. W przypadku istotnego zagrożenia działania te będą zmierzać do odizolowania tych osób od innych członków rodziny lub domowników. Formy wspierająco – terapeutyczne oraz edukacyjno – korekcyjne kierowane będą więc do wszystkich osób uwikłanych w przemoc domową (dla ofiar, świadków oraz sprawców).

VI. Pojęcie zjawiska przemocy oraz rola stereotypów

Według Światowej Organizacji Zdrowia przemoc to celowe użycie siły fizycznej, zagrażające lub rzeczywiste, przeciwko sobie, komuś innemu lub przeciwko grupie lub społeczności, co powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje zranienie, fizyczne uszkodzenie, śmierć, ból psychologiczny, zaburzenia w rozwoju lub depriację.

W polskim systemie prawnym istnieje definicja legalna przemocy domowej. Ustala ona wiążąco znaczenie tego pojęcia na użytek tego zjawiska. Zawarta została w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Stanowi, że przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia uzyskania samodzielności finansowej;
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Definicja ta została uzupełniona o formy przemocy ekonomicznej, przemoc wyrażającą się poprzez zaniedbanie oraz przemoc za pomocą komunikacji elektronicznej tzw. cyberprzemoc.

Jak już wspomniano powyżej przemoc ma różne oblicza i dzieli się ją na różne kategorie. Przybiera różne formy i dokonywana jest przy pomocy różnych instrumentów. Dlatego należy scharakteryzować wymienione rodzaje przemocy:

- **Przemoc fizyczna** – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień. Do tej kategorii zalicza się między innymi: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, uderzanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą dłonią, pięścią lub różnymi przedmiotami, poparzenie, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, straszenie bronią lub jej użyciem i inne podobne temu formy. Jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, świadome uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
- **Przemoc psychiczna** – to zamierzone działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary. Przejawami tego rodzaju przemocy są: odmowa uczuć, brak zainteresowania, szacunku, nieustanna krytyka, wyśmiewanie poglądów, wyznania religijne, żądanie posłuszeństwa, narzucanie poglądów i wyznania, wmawianie choroby psychicznej, kontrola i utrudnianie kontaktów z innymi osobami, zawstydzanie, upokarzanie, wyzywanie, grożenie, ograniczanie snu, jedzenia itp. Jej głównym celem jest poniżenie poprzez umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary.
- **Przemoc seksualna** – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, dokonywane poprzez: przymuszanie do pożycia seksualnego, wymaganie na ofierze nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, przymuszanie do seksu z osobami trzecimi, krytykę zachowań seksualnych ofiary, wymuszanie sadystycznych form pożycia seksualnego, przymuszanie do oglądania pornografii, zmuszanie do prostytucji, gwałt.
- **Przemoc ekonomiczna** – to wszelkie działania ograniczające swobodne dysponowania środkami finansowymi rodziny na partnerskich zasadach, realizowane między innymi w drodze niezaspokojenia podstawowych materialnych potrzeb wszystkich członków rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, utrudnianie aktywności zawodowej, odbieranie pieniędzy, okradanie, wyliczanie wydatków, itp. Jej celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy tej formy przemocy.

- Przemoc poprzez **zaniedbanie** – to ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, w szczególności w stosunku do osób zależnych. Jest zjawiskiem obejmującym bardzo szeroką skalę zachowań. Może dotyczyć zarówno działań nieświadomych jak i świadomej niemożności działania.

- **Cyberprzemoc (przemoc na „odległość”)** - ta forma przemocy przyjmuje zachowania istotnie naruszające prywatność osoby lub wzbudzające poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, może polegać na prześladowaniu, nękanii, wyśmiewaniu poprzez wykorzystanie Internetu, narzędzi i łączności telekomunikacyjnych itp.

Kwestię zaniedbania jako formy przemocy poruszyła Rada Europy w rekomendacji wydanej w 1986 r. W dokumencie tym zdefiniowała przemoc w rodzinie jako: „jakikolwiek czyn lub zaniedbanie ze strony jednego członka (rodziny) wobec innych jej członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny lub poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości”.

W myśl znowelizowanych przepisów osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć jako:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków;
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków;
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków;
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania.
- małoletniego.

Zjawisko przemocy zwykle przyjmuje formę ciągłego procesu, ponieważ najczęściej nie jest jednorazowym epizodem i ma tendencje do powtarzania się. Ponadto toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc dąży do uzyskania totalnej dominacji nad swą ofiarą, czyli osobą doznającą przemocy. Przemoc nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością,

k która czyni go sprawcą („nie mogę, to jest silniejsze ode mnie”, w ich świadomości jest forma wymierzania sprawiedliwości). **Odpowiedzialność za występowanie zjawiska przemocy zawsze leży po stronie sprawcy, niezależnie od tego co zrobiła ofiara.**

W celu dostrzeżenia i zrozumienia złożoności zjawiska uzależnienia ofiary od sprawcy dopuszczającego się przemocy ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między nimi. Wiąże się to z **cyklicznym charakterem tego zjawiska**. Występowanie tych cykli dobitnie wyjaśnia proces wiktylizacji (stawania się ofiarą) osób doświadczających przemocy oraz pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności. W **cyklu przemocy** występują trzy autonomiczne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania :

a) *faza narastania napięcia* – faza tworzenia i budowania napięcia pod jakimkolwiek pretekstem,

b) *faza gwałtownej przemocy* – faza eskalacji, wybuchu, w tym zwykle incydentów znieważania, poniżania i często używania przemocy fizycznej); agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma najczęściej żadnego związku z zachowaniem „ofiary”),

c) *faza „miodowego miesiąca”* (przepraszania, uspokojenia i miłości) sprawca między innymi często obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i rozpoczyna się znowu faza narastania napięcia.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz lub odizolowanie się od sprawcy.

Istotnym zagrożeniem, utrwalającym problem przemocy w rodzinie są **stereotypy** związane z tym zjawiskiem. Ich powszechność i związane z tym negatywny ich wpływ pochodzi z przekonującej mocy ich powtarzania, co z kolei prowadzi do ich utrwalania.

Najczęściej występujące stereotypy dotyczące rodzin z naszego kręgu kulturowego to:

- **w sprawy rodzinne nie należy się wtrącać**: „brudy pierze się we własnym domu”, „co to za ptak, co własne gniazdo kala?”, „wolność Tomku w swoim domku”, „mój dom – moją twierdzą”, „bliscy nie krzywdzą tylko pouczają”, itp.;

- **przemoc dotyczy rodzin patologicznych**, z tzw.: „marginesu”: „przemoc i alkohol, to jedno”, „to taka porządna religijna rodzina – niemożliwe, by była tam przemoc”, „oni oboje są

wykształceni – nie mogli tego zrobić swojemu dziecku”, „on na takim stanowisku nie robiłby czegoś takiego swojej rodzinie” itp.;

- **przemocą jest tylko bicie:** „nikt nikogo nie pobił, więc nie było przemocy”, „nie ma żadnych śladów – więc nie ma przemocy”, itp.;

- **kobieta powinna wstydzić się, jeśli doznaje przemocy:** „to wszystko twoja wina – powinnaś się wstydzić”, „twoja rodzina – świadczy o tobie”, „kobieta jest strażniczką domowego ogniska”, „widocznie nie dosyć się starała”, „musisz być samolubną egoistką”, itp.;

- **dla dobra dzieci i trwałości rodziny powinno się znosić wszystko ze strony współmałżonka:** „kobieta powinna poświęcić się dla dobra dzieci i rodziny”, „powinam wytrzymać wszystko dla dobra dzieci”, „dzieci powinny mieć ojca i matkę”, „lepszy zły ojciec/matka, niż żaden” itp.;

- **jeśli przestanie pić, wszystko będzie dobrze, warto czekać, może kiedyś zrozumie i przestanie pić i bić:** „wszystko przez to picie, poza tym – to dobry mąż i ojciec”, „przestanie pić, wszystko będzie dobrze”, „prawdziwa miłość powinna wszystko wybaczyć”, „może kiedyś się ocknie i zrozumie – to taki dobry człowiek”, itp.;

- **ofiara sama sobie jest winna:** „widocznie go sprowokowała”, „pewnie jest masochistką, skoro go nie opuszcza – musi lubi być bita”, „pewnie coś takiego zrobiłam, że on nie mógł inaczej”, „starałem się, ale ona nie dała mi wyjścia”, itp.;

Mity i stereotypy opisują więc różne „pożądane” relacje w rodzinie, pomiędzy mężem i żoną, partnerami, pomiędzy rodzicami i dziećmi. Wyznaczają uświęcone tradycją role kobiecie, mężczyźnie, dzieciom, „wyjaśniają” samo zjawisko i „dają wskazówki”, jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z nich również, w najlepszej intencji ochrony rodziny, sprzyja niestety przemocy, usprawiedliwia ją i postuluje powstrzymanie się od reakcji osób z zewnątrz.

Uwalnianie się od stereotypów utrudnione jest przez fakt, że fałszywe założenia często są związane z przekonaniami charakterystycznymi dla danego środowiska. Osobom żyjącym w społeczności, gdzie panuje przyzwolenie na dominację jednej płci nad drugą, wyzysk, agresję słowną i fizyczną jest o wiele trudniej przeciwstawić się takiemu traktowaniu niż tym, których otoczenie takich zachowań nie aprobuje. Dlatego należy powszechnie utrwalac negatywny wpływ stereotypów na życie danych społeczności.

VII. Pomoc osobom doznającym przemocy domowej

Pomoc osobom doznającym przemocy domowej należy rozumieć jako wspieranie ich zmian życiowych w kierunku usamodzielnienia i „normalności”, w tempie określonym

i optymalnym dla tej osoby (np. metoda małych kroków lub też kamienia milowego), zawsze jednak z poszanowaniem dla tendencji przeciwstawnych opóźniających zmianę.

W pierwszej fazie kontaktu z osobami doznającymi aktualnie rozgrywającej się przemocy najważniejszą rolę odgrywa formuła poradnictwa mającego na celu zatrzymanie zjawiska przemocy. Kolejnym krokiem jest formuła psychoterapii. W pierwszym kroku osobie pokrzywdzonej należy pomóc bronić się, wycofywać albo bezpośrednio zatrzymać przemoc i dopiero wówczas gdy ona ustanie można zająć się śladami krzywd z przeszłości z wykorzystaniem wsparcia psychologicznego. Podstawowe zasady, którymi kierować się powinno w procesie pomocy osobie doznającej przemocy to:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność karna osoby stosującej przemoc.

Przemoc rodzinna często może prowadzić do poważnych obrażeń fizycznych, a nawet do śmierci ofiary lub sprawcy w wyniku działań ofiary w afekcie. Dlatego istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia, których efektem może być wystąpienie groźnych dla zdrowia i życia zachowań przeciwko sobie lub innym ze strony sprawcy, ofiary lub dzieci. Ocena potencjalnego zagrożenia zdrowia lub życia powinna być przeprowadzana każdorazowo, gdy rozpozna się występowanie przemocy w rodzinie. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doznającej przemocy w opracowaniu planu bezpieczeństwa.

Najczęściej podejmowane działania pomocy osobom doznającym przemocy domowej to:

- interwencja,
- ochrona przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystanie ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej,
- zapewnienie osobie doznającej przemocy domowej bezpiecznego schronienia,
- udzielenie informacji o dostępnych formach wsparcia,
- edukacja,
- specjalistyczne poradnictwo,
- wsparcie emocjonalne,
- psychoterapia,
- pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

VIII. Procedura „Niebieskiej Karty”

„Niebieska Karta” to strategia działania wobec przemocy domowej, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. „Niebieska Karta” to nazwa procedury podejmowanej i prowadzonej w związku z uzasadnionym podejrzeniem istnienia przemocy domowej.

Podstawowym celem „Niebieskiej Karty” jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej poprzez skoordynowane działania różnych instytucji i podmiotów, takich jak pracownicy socjalni, policjanci, przedstawiciele oświaty czy służby zdrowia.

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, systemu sądownictwa i prokuratury, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Oznacza to, że osobą wszczynającą procedurę „Niebieskiej Karty” w szczególności może być: policjant, pracownik socjalny, lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny, nauczyciel, psycholog szkolny, kurator sądowy gdy w toku swych czynności zawodowych, służbowych uzna iż stosowana jest przemoc domowa. Wszczęcie to następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” – A przez osobę zgłaszającą problem przemocy domowej.

Osobę doznającą przemocy domowej zaprasza się na posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej. W trakcie posiedzenia analizuje się sytuację rodziny i wypełnia formularz „Niebieska Karta” – C. Grupa diagnostyczno-pomocowa opracowuje indywidualny plan pomocy osobie doznającej przemocy zawierający propozycje działań pomocowych. Osoba, stosującej przemoc domową również zapraszana jest na spotkanie grupy diagnostyczno - pomocowej. Z jej udziałem wypełniany jest formularz Niebieska Karta – D. Ponadto, osoba stosująca przemoc domową zobligowana jest do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.

Zakończenie procedury „Niebieskiej Karty” następuje na wniosek członków grupy diagnostyczno-pomocowej w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy lub w przypadku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Po zakończeniu procedury, przez okres 9 miesięcy, członkowie grupy diagnostyczno-pomocowej mają obowiązek monitorowania sytuacji osób dotkniętych problemem przemocy.

IX. Zjawisko przemocy w rodzinie w Polsce i na terenie gminy Przeclaw.

W Polsce podobnie jak i w innych krajach, przemoc domowa jest problemem społecznym wymagającym szeroko zakrojonych działań zwalczających i ograniczających to zjawisko.

Wpływ na zachowania przemocowe ma wiele czynników. Niewątpliwie jedną z istotniejszych przyczyn ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w środowisku domowym, w którym dochodzi do przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest stosowanie przemocy.

Diagnostując zjawisko przemocy fizycznej, psychicznej, zaniedbania oraz wiktyimizacji pośredniej w postaci bycia świadkiem przemocy domowej przeprowadzona została w 2018 r. ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci na losowej próbie 1155 dzieci i nastolatków w wieku 11–17 lat. Z badań tych wynika, że w ramach przemocy domowej najczęstszym sprawcą był ojciec (52% wskazań), którego agresja najczęściej kierowana była w stosunku do matki (54%). Co czwarta z osób badanych, która była świadkiem przemocy domowej, nie chciała odpowiedzieć na pytanie o sprawcę (28%), ani o osobę doświadczającą przemocy (25%). Ojciec był też najczęściej wskazywaną osobą stosującą przemoc wobec dzieci (26%). Warto jednak zaznaczyć, że aż 20% świadków wskazało na inną osobę – ciocię, wujka lub sąsiadów. Wśród tych innych osób 82% stanowili mężczyźni. Spośród dzieci – świadków przemocy ze strony osoby dorosłej wobec innego dziecka w rodzinie 39% nie chciało odpowiedzieć, kto był sprawcą przemocy. W porównaniu z wynikami badań z 2012 r. nastąpił spadek odsetka nastolatków deklarujących, że doświadczyli kiedykolwiek wiktyimizacji pośredniej – w 2012 r. było ich 18% w porównaniu z 13% w obecnej edycji.

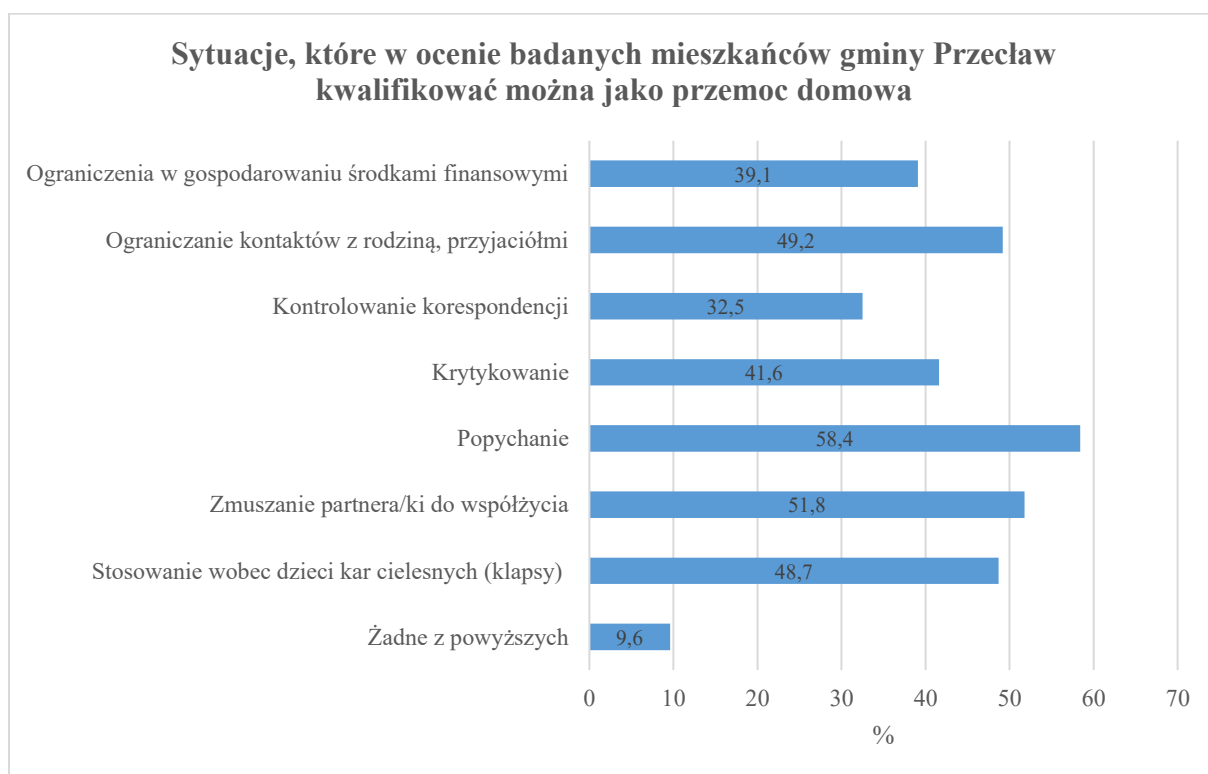
W przypadku gminy Przeclaw w okresie od września do października 2023 r. prowadzone były badania metodą bezpośrednich wywiadów na reprezentatywnej próbie 197 respondentów, które stanowiły źródło do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Przeclaw. Wyniki wskazały, że 10,6% badanych spotkało się z problemem przemocy w swym otoczeniu, 52,8% zadeklarowało brak wiedzy w tej kwestii, pozostali nie spotkali się z tym problemem.

Dokonano również weryfikacji postaw mieszkańców gminy Przeclaw względem kwestii ich podejścia do różnych zagadnień z zakresu postaw względem problemu przemocy domowej. Uzyskane wyniki w ramach pytania dotyczącego postawy względem informowania określonych służb pomocowych o tym problemie wskazują, że zdecydowana większość (75,6%) nie jest obojętna na problem przemocy domowej i nie uważa, że to prywatny problem

rodziny, 20,8% nie posiada zdania w tej kwestii i tylko 3,5% badanych uważa, że problem ten należy ograniczyć wyłącznie do rozwiązania w ramach rodziny. Dopelnieniem jest prawie 18% grupa badanych, która nie ma zdania w tej sprawie. Należy więc założyć, że czynnik społeczny będzie pełnił rolę wspierającą dla działalności służb zaangażowanych w proces przeciwdziałania temu niekorzystnemu społecznie zjawisku.

W ramach badań problematyki przemocy domowej zbadano również kwestię posiadanej wiedzy na temat **charakteru rodzin w których najczęściej dochodzi do przemocy**. Najwięcej wskazań badanych uzyskały rodziny z problemem nadużywania alkoholu lub innych substancji – 72,6%, w dalszej kolejności z problemami finansowymi – 21,8%, ale również 4,6% badanych wskazało że dobrze sytuowane finansowo rodziny również dotyka ten problem. 43,15% badanych uważa, że dzieje się to niezależnie od pozycji społecznej i stanu majątkowego. Ponadto w równym stopniu dotyka to związki nieformalne, jak i formalne, kolejno 9,6% i 11,2% wskazań. Należy więc stwierdzić, że przemoc domowa jest zjawiskiem występującym niezależnie od statusu społecznego i majątkowego, natomiast najczęstszym problemem towarzyszącym jest nadużywanie alkoholu.

Wykres 1

Źródło: badania własne

Kolejne pytanie w ramach problematyki przemocy domowej dotyczyło postrzegania przez badanych wskazanych zjawisk, które można było zakwalifikować jako forma przemocy

domowej. Pytanie zawierało otwarty katalog wariantów odpowiedzi możliwych do zaznaczenia oraz opcję wyboru wariantu „żadnego z powyżej wymienionych”. Najwięcej wskazań uzyskały różne opcje przemocy fizycznej oraz zmuszanie do współżycia. Mniejszą wrażliwość badani mieszkańcy wykazują wobec różnych form przemocy psychicznej, natomiast blisko co 10 badany uważa, że żadne z wymienionych form przemocy nie kwalifikuje się do tego miana. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia powyższy wykres 1.

Kolejna badana kwestia postrzegania przemocy domowej dotyczyła teoretycznego istnienia takich sytuacji które mogłyby usprawiedliwiać jej stosowanie. Według zdecydowanej większości badanych, tj. 95,4%, nie istnieją takie sytuacje, aby mogły usprawiedliwić stosowanie przemocy wobec najbliższych. Natomiast respondenci przeciwnego zdania, jako powód ewentualnego działania z wykorzystaniem przemocy wskazali kolejno: zdradę małżeńską lub innej formy związku (55,6% wskazań), działanie wbrew wcześniejszym ustaleniom z mężem/żoną/partnerem/partnerką (33,3%), wydawanie pieniędzy bez konsultacji (22,2%), nieprzygotowane posiłki (11,1%), złe wyniki dzieci w nauce lub ich niewłaściwe zachowanie (11,1%) oraz inne (33,3%).

Ostatnia badana kwestia przemocy domowej dotyczyła dosyć wrażliwego elementu, ponieważ respondent miał wypowiedzieć się na temat **własnego udziału w zdarzeniach w których wykorzystywana była przemoc**. Z uwagi na wspomniany wrażliwy charakter, pytanie nie sugerowało konkretnej roli respondenta. Pytany mógł być odebrany jako świadek lub ofiara lub sprawcą przemocy w rodzinie. W ten sposób uzyskano informację, że **15,2%** badanych (z tego 63,3% stanowią kobiety) brało udział w zdarzeniach w których wykorzystywana była przemoc w rodzinie, 69,1% nie potwierdziło takiego udziału, natomiast odmówiło odpowiedzi tylko 15,7% (równy udział pod względem płci respondentów). Poziom wskazań twierdzących jest wyższy niż w omawianym wyżej pytaniu dotyczącym problemu przemocy w najbliższym otoczeniu. W związku z tym należy szacować, że z problemem przemocy domowej w gminie Przecław szacunkowo zetknęło się od 10% do 15% rodzin. Skala powszechności jest więc na tyle istotna aby stosować działania promocyjne w zakresie uświadamiania mieszkańców na temat skutków stosowania przemocy domowej dla osób dotkniętych tym problemem.

Ponadto, diagnozując zjawisko przemocy w gminie Przecław, w okresie od 2022 do 2023 r. przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przecławiu przeprowadzane zostały badania ankietowe z osobami, wobec których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie. Ankieta była sporządzona w celu opracowania lokalnej analizy czynników mających wpływ skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą

w rodzinie. Kwestionariusz wywiadu zawierał łącznie 18 pytań. W badaniu ankietowym wzięło udział 26 osób. Spośród nich większość stanowiły kobiety - 92,31%.

Pierwsze pytanie dotyczyło podejścia światopoglądowego do kwestii podziału ról w rodzinie. Ponad połowa (53,85%) osób ankietowanych uważa, że to kobieta powinna się zajmować domem i dziećmi, a na mężczyźnie spoczywa obowiązek utrzymania rodziny. Pozostała część respondentów osób zgadza się ze stwierdzeniem, że kobieta i mężczyźni powinni równomiernie dostarczać środków na utrzymanie, rozkładać obowiązki domowe oraz względem dzieci. Wśród ankietowanych dominują odpowiedzi podejścia stereotypowego, w którym kobiety zajmowały się domem, nie pracowały zawodowo, natomiast rolą mężczyzny było utrzymanie rodziny. Podejście to w świadomości mieszkańców gminy Przecław stopniowo ulega zmianie, jednak w dalszym ciągu jest jeszcze mocno zakorzenione.

Kolejne pytanie dotyczyło przekonań dominujących względem wychowania dzieci. 57% ankietowanych uważa, że istnieją sytuacje w których zasadne jest aby dać dziecku tzw. „klapsa” gdy prośba nie pomaga. Niestety jeszcze przez wiele osób „klaps” uważany jest za "niewinny", a niekiedy wręcz jakoby "pożądany" sposób metody wychowawczej.

W następnym pytaniu zapytano czy są sytuacje, które usprawiedliwiają stosowanie przemocy. Znaczna liczba ankietowanych (84,62%) zaznaczyła, odpowiedź negującą. Pozostała liczba osób wskazała, że tymi sytuacjami są nieposprzątane mieszkanie, złe wyniki dzieci w nauce, nieprzygotowane posiłki i wydawanie pieniędzy bez konsultacji z mężem/żoną.

W dalszej części ankietowani poproszeni zostali o wskazanie sytuacji, które można zakwalifikować jako formę przemocy w rodzinie. Ankietowani mieli możliwość wskazania więcej niż jedną odpowiedź. Najwięcej osób wskazało, że jest to popychanie (84,62%), kolejno to: ograniczanie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, krytykowanie, zmuszanie do obcowania płciowego, stosowanie ograniczeń w udzielaniu środków finansowych, kontrolowanie korespondencji.

Kolejne pytanie dotyczyło odczucia osoby doznającej przemocy o sytuacje przemocowe i brzmiało następująco: „Czy zdarza się Panu/i obwiniać siebie że w mojej rodzinie dochodzi do przemocy? Przecież są mężczyźni/kobiety którzy(re) nie biją. Odpowiedź twierdzącą udzieliło ponad połowa ankietowanych (53,85%). Pozostała liczba osób udzieliła odpowiedzi przeczącej. Wyniki pokazują, że poczucie winy o sytuacje przemocowe partnera ze strony osób doznających przemocy jest mocno widoczne.

Następnie zapytano respondentów o to czy odczuwają strach przed sprawcą przemocy. Znaczna większość ankietowanych (61,54%) udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Jest to

zrozumiała postawa osób doznających przemocy, które bywają niejednokrotnie zastraszane przez osobę stosującą przemoc.

Kolejne pytanie brzmiało: „Czy zdarzyło się Panu/i że sprawca groźbami zmuszał do odstąpienia od oskarżenia”? Odpowiedź twierdzącą wskazało 65,38% ankietowanych, pozostała liczba udzieliła negatywnej odpowiedzi. Odpowiedzi potwierdzają, że osoby doznające przemocy są zastraszane przez sprawców przemocy i z obawy przed nimi nie podejmują żadnych prawnych kroków w celu zmiany swojej sytuacji.

Zapytano również o sposób podejścia do sprawcy, w przypadku gdy okazuje skruchę i obiecuje zmianę postępowania. Pytanie brzmiało, czy powinno się mu dać jeszcze jedną, często już którąś z kolei „ostatnią szansę. Tylko 42,31% ankietowanych udzieliło negatywnej odpowiedzi. Pozostali wskazali odpowiedź twierdzącą. Niestety z reguły są to obietnice bez pokrycia, powodujące jeszcze większe negatywne konsekwencje dla osób doznających przemocy.

Zweryfikowano także kwestię skuteczności lokalnego systemu pomocy. Zapytano czy pomimo powiadomienia policji i założenia NK w dalszym ciągu ofiara czuje się bezbronna i nie wierzy w skuteczność dalszych działań. Ponad połowa ankietowanych tj. 61,54% wskazała odpowiedź negatywną. Oznacza to, że co trzecia osoba, która doświadczyła aktów przemocy, nie wierzy w skuteczność instytucji i nadal czuje się bezbronna wobec sprawcy.

Kolejne pytanie brzmiało następująco: „Czy według Pana/i istnieją motywy powodujące trudności w podjęciu decyzji o rozpoczęciu działań, które podjęłaby się bez wahania, gdyby chodziło o kogoś obcego?” Zdecydowana większość – 84,62% udzieliła odpowiedzi twierdzącej, wskazując przy tym jako główne motywy: wstyd (76,92%), więź uczuciowa ze sprawcą (61,54%), brak wiary w jakąkolwiek pomoc (38,46%), strach o dzieci, które mogą cierpieć jeszcze bardziej (34,62%) i zależność materialna od sprawcy (30,77%).

Zapytano również o ocenę poziomu wsparcia ze strony lokalnych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ponad połowa tj. 57,69% zaznaczyła, że jest pozytywna. Pozostała liczba ankietowanych zaznaczyła, że nie ma jeszcze wyrobionego zdania. Nie wskazano ocen negatywnych. Kontynuując tą problematykę zapytano czy oferowana pomoc przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zaspokaja potrzeby osób doznające przemocy. Zdecydowana większość (84,62%) zaznaczyła odpowiedź twierdzącą. Osoby wskazujące na odpowiedź negatywną poproszone zostały w kolejnym pytaniu o wskazanie jakiego rodzaju wsparcia brakuje. Spośród wymienionych odpowiedzi ankietowani podali wsparcie psychologiczne i społeczne oraz zapewnienie

poczucia bezpieczeństwa. Żadna z ankietowanych osób nie zaznaczyła wsparcia prawnego i wsparcia finansowego. Świadczyć to może o trudności z dostępnością do psychologów.

Jednocześnie zapytano o poczucie wsparcia ze strony rodziny w działaniu przeciwko sprawcy przemocy. 96,15% wskazało, że posiada takie wsparcie, ale tylko ze strony swojej rodziny. Brak wsparcia ze strony rodziny powoduje, że osoby krzywdzone boją się przeciwstawić sprawcy, najczęściej są nadal krzywdzone, natomiast sprawca nie ponosi żadnych konsekwencji społecznych (typu piętnowanie, ostracyzm) oraz prawnych.

Pytano również o występowanie sytuacji w których przedstawiciele instytucji pomocowych próbowali narzucać swoje rozwiązania wbrew woli osoby doznającej przemocy. Większość badanych (80,77%) odpowiedziało, że nie odczuło takich prób, pozostali mieli poczucie, występowania narzucania im przez instytucje rozwiązań, które są wbrew ich woli. Rozwiązania proponowane przez instytucje nie zawsze są akceptowane przez osobę krzywdzoną. Często osoba potrzebuje więcej czasu, aby oswoić się z decyzjami i nową dla niej sytuacją.

Ostatnie pytanie dotyczyło oceny kompetencji przedstawicieli instytucji zaangażowanych w procedurę przeciwdziałania przemocy domowej. Wszyscy ankietowani wskazali odpowiedź twierdzącą. Ocena ta jest bardzo ważnym spostrzeżeniem, z uwagi na deficyt specjalistów, którzy zajmują się tym problemem społecznym.

Analizując powyższe wyniki, można wnioskować, że zjawisko przemocy w gminie Przeclaw jest wciąż widocznym i istotnym problemem społecznym. Wymaga wprowadzenia skutecznych działań mających na celu zmniejszenia jego skali, pomocy osobom doznającym przemocy, a także oddziaływać na osoby stosujące przemoc domową. Istotną kwestią jest wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, który wpływa nie tylko na większą świadomość praw i możliwości skorzystania z pomocy przez osoby doznające przemocy, ale również na uwrażliwienie świadków przemocy domowej na konieczność reagowania.

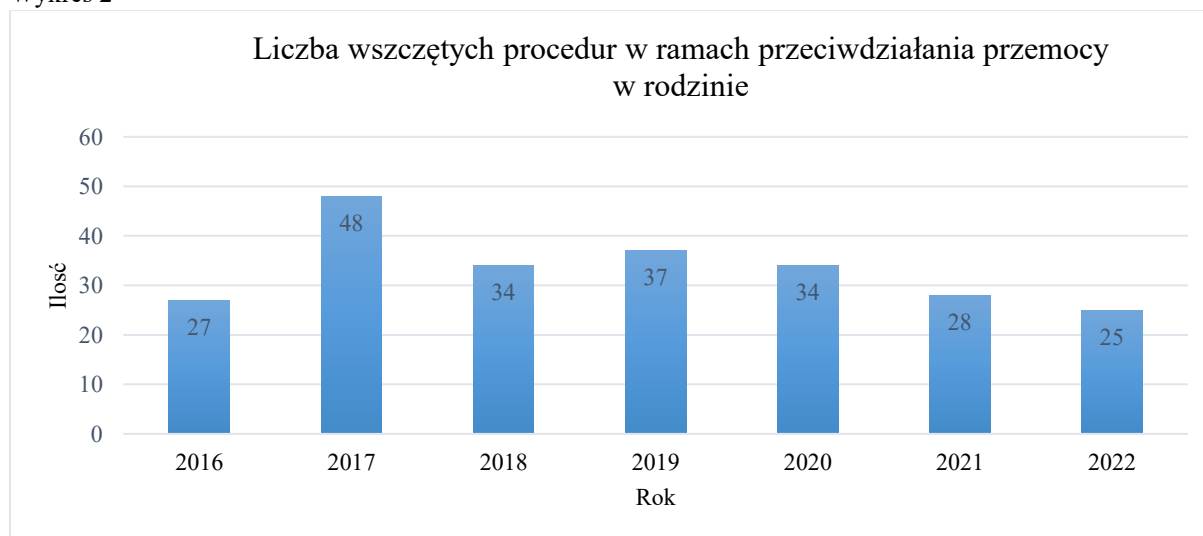
Z krajowych statystyk dotyczących liczby wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”, zawartych w sprawozdaniach z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za poszczególne lata (93 311 w 2018 r., 94 716 w 2019 r., 91 373 w 2020 r., 82 092 w 2021 r., 92 280 w 2022 r.), widoczna jest względnie stała tendencja w tym zakresie. Widoczny istotny spadek wszczętych procedur zanotowano wyłącznie w 2021 r., który był pierwszym pełnym rokiem funkcjonowania nowego systemu reagowania na przemoc – tj. wydawanych przez Policję nakazów natychmiastowego tymczasowego opuszczenia przez osoby stosujące przemoc wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazów zbliżania się. Niestety

w 2022 r. doszło do społecznego oswojenia się z nowymi procedurami i ponownie liczba wszczętych procedur NK wróciła do poziomów z poprzednich lat.

Dane statystyczne dotyczące liczby wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” w gminie Przeclaw w okresie ostatnich 5 lat, w liczbach bezwzględnych, zbliżone były do ogólnopolskich. Również widoczna jest stała tendencja w zakresie liczb wszczętych procedur „Niebieskiej Karty”. W 2018 r. wszczęto 28 procedur, co stanowiło średnio 23,47 na 10 tys. mieszkańców gminy Przeclaw. Jedynie 2019 r. zanotowano istotny wzrost do 37, co stanowiło średnio 30,89 na 10 tys. mieszkańców. W 2022 r. liczba wszczętych procedur wyniosła 25, co stanowiło średnio 20,89 procedury na 10 tys. mieszkańców. Jednak mimo stałej tendencji zjawisko to wymaga intensywnych działań ze strony służ zaangażowanych w realizację zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

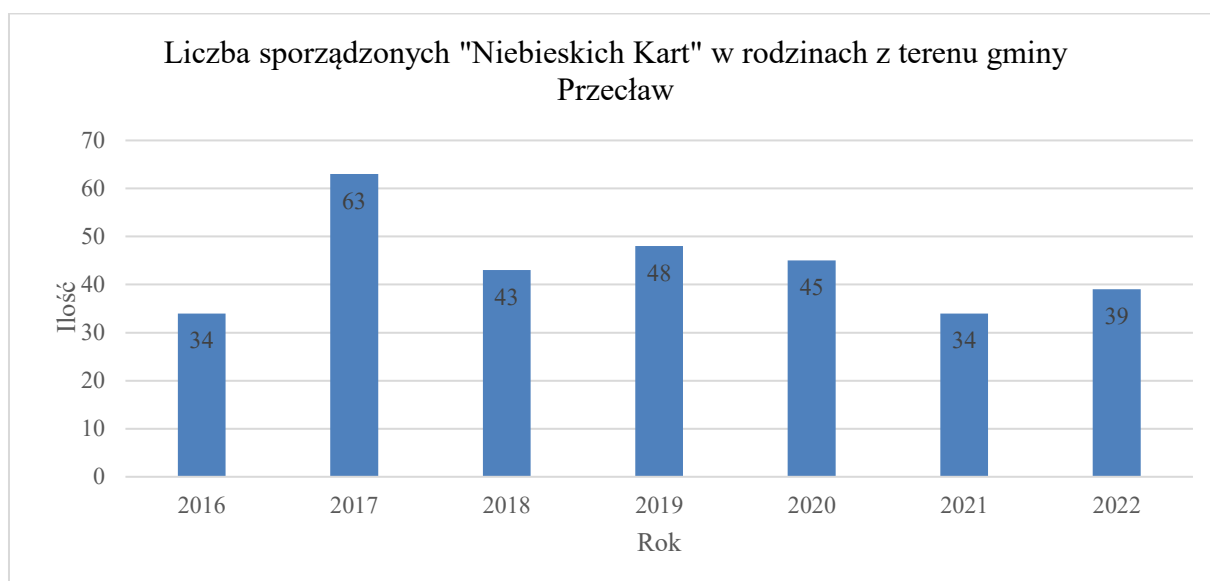
Skalę zjawiska przemocy na terenie gminy Przeclaw przedstawiają wykresy 2 i 3 zawierające dane statystyczne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeclawiu. Zasięg tego problemu uchwycony jest wyłącznie na podstawie wypełnionych formularzy „Niebieskiej Karty”, które zostały przekazane do Zespołu Interdyscyplinarnego. Należy mieć jednak na uwadze, że przemoc jest nadal dla wielu rodzin tematem zakazanym, wręcz wstydlwym. W związku z tym, niewątpliwie dane te pokazują wyłącznie pewną tendencję w tym zakresie. Należy również zaznaczyć, że w wielu przypadkach formularz „Niebieskiej Karty” wypełniony został po kolejnej interwencji lub zdarzeniu w danej rodzinie. Stąd też bardziej obrazowym wskaźnikiem pokazującym dynamikę tego problemu są dane przedstawione na wykresie 2, pokazującym liczbę wszczętych procedur w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w okresie od 2016 do 2022 r.

Wykres 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przeclaw

Wykres 3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przeclaw

Ze statystyk Posterunku Policji w Przeclawiu przedstawianych w tab. 1, można zauważyć względnie stałą liczbę w zakresie przeprowadzanych przez funkcjonariuszy policji interwencji domowych na terenie gminy Przeclaw. Wyjątkiem jest rok 2020, w którym zanotowano znaczny ich wzrost. W okresie od 2018 -2019 nie było możliwości pozyskania danych z uwagi na okoliczność ich zanonimizowania.

Tabela 1
Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej w gminie Przeclaw w latach 2018 - 2023

Informacje dotyczące przemocy w rodzinach w gminie Przeclaw	ROK					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ogółem przeprowadzonych interwencji domowych	-	-	197	166	216	173
Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”	43	48	45	34	39	
Ogółem pokrzywdzonych:	51	40	37	37	47	
W tym:						
- kobiet						
- mężczyzn						
- dzieci	0	1	3	9	9	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Przeclawiu i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeclawiu

Z powyższych danych wynika, że spośród osób doświadczających przemocy w rodzinie, największą grupę stanowią kobiety (od 64% do 82%), następnie mężczyźni (od

5,7% do 11%), a grupę dzieci stanowi od 0% w 2018 r. do 24 % ogółu 2021 r. Od 2019 r. do 2021 r. widoczna była tendencja spadkowa w zakresie liczby osób pokrzywdzonych na skutek stosowania przemocy domowej. W 2022 r. pojawił się ponowny wzrost. Od 2023 r. wraz z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej notowany był ponowny spadek. Mogło to być spowodowane zmianą przepisów i wprowadzeniem zakazów zbliżania i opuszczenia miejsca zamieszkania przez sprawcę.

Tabela 2.

Sprawy przemocy i postępowania dochodzeniowe dotyczące przemocy w rodzinie w gminie Przecław w latach 2018 – 2023

Sprawy przemocy w rodzinach oraz prowadzone postępowania dochodzeniowe	ROK					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba wszczętych postępowań dotyczących art. 207 Kodeksu Karnego	8	9	5	10	11	5
- w tym postępowania zakończone skierowaniem aktu oskarżenia do sądu	6	5	4	6	6	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Przecławiu

Osoba nietrzeźwa będąca sprawcą przemocy wobec bliskich jest ciągle szczególnym powodem interwencji instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jest to zwykle wynikiem nieprzewidywalności zachowań takiej osoby, nawet z pozoru spokojnej w innych sytuacjach. Stan takiej osoby, a co za tym idzie jej zachowanie, może stanowić realne zagrożenie dla zdrowia i życia domowników.

Przestępstwo ściśle związane z przemocą w rodzinie czy przemocą domową jest uregulowane w art. 207 ustawy kodeks karny, zgodnie z którym „ten kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, w przypadku osoby nieporadnej ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny zakres ten wzrasta do od 6 miesięcy do lat 8”. Jeżeli taki czyn dodatkowo połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega wówczas karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. Ponadto jeżeli następstwem jego czynów określonych powyżej jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. Przestępstwo znęcania się, będzie zachodzić wówczas, gdy sprawca działa w sposób powtarzalny, a więc jego czyn ma charakter ciągły. Na podstawie danych przecławskiej policji można stwierdzić, że z notowanym zjawiskiem przemocy w rodzinie, czy też przemocy

domowej, mającej charakter ciągły mieliśmy do czynienia w każdym z analizowanych rocznych okresów.

Pomoc dla ofiar przemocy z terenu gminy Przeclaw organizowana jest przez Zespół Interdyscyplinarny, którego obsługę techniczną i administracyjną zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeclawiu. Zespół Interdyscyplinarny stanowi grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu poprzez ustalenie sytuacji danej rodziny dotkniętej przemocą w ramach procedury „Niebieskiej Karty”, a następnie powołania w tym celu osób zaangażowanych w prace grup diagnostyczno-pomocowych.

Tabela 3.

Pomoc dla rodzin dotkniętych przemocą z terenu gminy Przeclaw w latach 2018 – 2022

Formy i adresaci pomocy udzielonej rodzinom dotkniętych przemocą	ROK				
	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba zarejestrowanych niebieskich kart	43	48	45	34	39
Liczba powołanych grup roboczych	9	11	12	14	13
Liczba wszystkich pracujących grup roboczych	33	38	34	26	24
Liczba kobiet dotkniętych przemocą, którym udzielono wsparcia	42	33	30	24	30
Liczba mężczyzn dotkniętych przemocą, którym udzielono wsparcia	9	6	4	4	8
Liczba dzieci dotkniętych przemocą, którym udzielono wsparcia	0	1	3	9	9
Liczba interwencji kryzysowych	0	0	0	0	0
Liczba osób z którymi prowadzono pracę socjalną	18	40	37	37	47
Liczba osób, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego	51	40	37	37	47
Liczba osób w których prowadzono mediacje rodzinne	0	0	0	0	0
Liczba osób w których prowadzona była terapia	0	0	0	0	0
Liczba osób dotkniętych przemocą, którym udzielono wsparcia finansowego	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przeclaw

Zespół Interdyscyplinarny w gminie Przeclaw działa na podstawie porozumień zawartych między Burmistrzem Przeclawia a podmiotami, których członkami są przedstawiciele jednostek. Porozumienia określają w szczególności sposób i formę wymiany informacji,

a także sprawy dotyczących uczestnictwa członków grup diagnostyczno-pomocowych w posiedzeniach i pracach tych grup.

Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi zawsze pracownik socjalny i funkcjonariusz policji. Dodatkowo grupa diagnostyczno-pomocowa może być rozszerzona o pracownika socjalnego specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystenta rodziny, nauczyciela wychowawcę będącego wychowawcą klasy lub nauczyciela znającego sytuację domową małoletniego, osobę wykonującą zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika medycznego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pedagoga, psychologa lub terapeutę.

Do zadań takich grup diagnostyczno-pomocowych należy, w szczególności:

- dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- zawiadomienia osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”.

Liczba pracujących w danym roku grup diagnostyczno-pomocowych jest względnie stała i jest wprost proporcjonalna do ilości wszczętych procedur w ramach „Niebieskich Kart”.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez Zespół lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach.

X. Adresaci Programu

Program jest skierowany do mieszkańców gminy Przeclaw w tym w szczególności do:

- 1) osób zagrożonych przemocą domową;
- 2) osób doznających przemocy domowej;
- 3) osób stosujących przemoc domową;
- 4) świadków przemocy domowej;
- 5) służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

XI. Założenia Programu

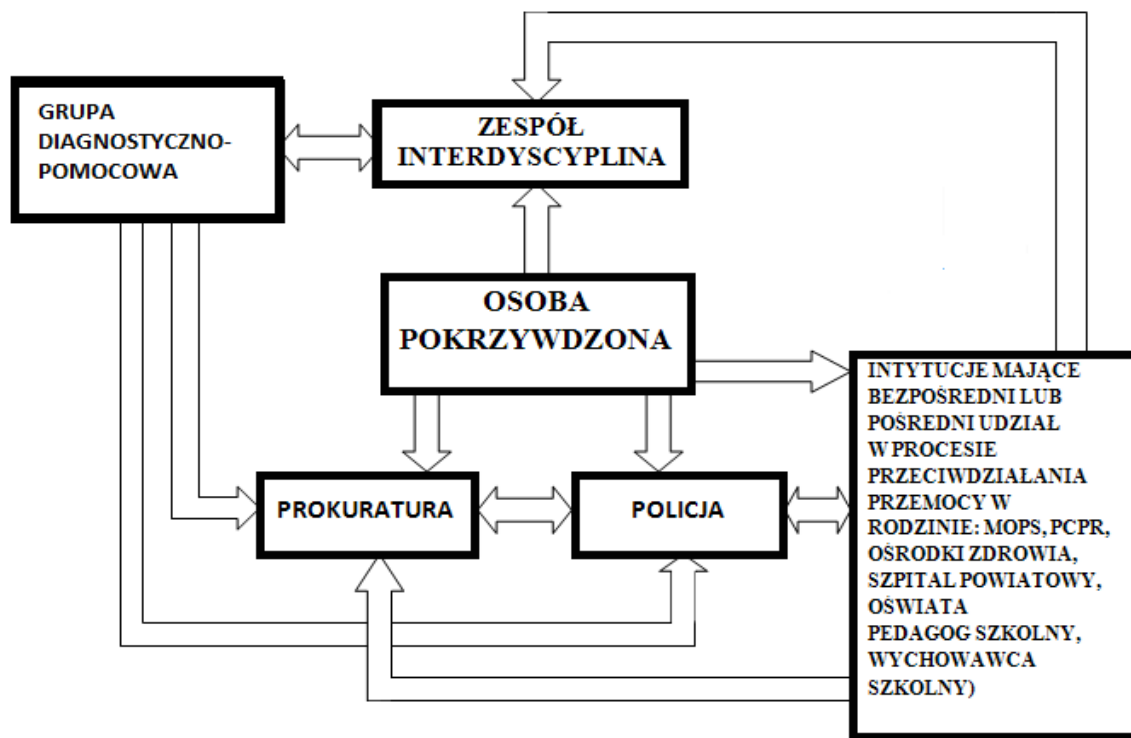
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w gminie Przeclaw na lata 2024 – 2027 stworzony został w celu **zwiększenia skuteczności przeciwdziałania problemom przemocy domowej w gminie Przeclaw**, w tym realizacji celów ustawowych oraz wynikających z założeń Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. W Programie określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców.

Kierunek działania	Cel działania	Zadania	Podmiot odpowiedzialny i terminy realizacji	Wskaźniki
I. Rozwijanie lokalnego systemu profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Celem działań uprzedzających zjawisko przemocy jest zbieranie i agregowanie danych na temat przemocy oraz podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej w tym zakresie wśród mieszkańców gminy Przeclaw	<ul style="list-style-type: none"> - rejestrowanie przypadków przemocy domowej poprzez ewidencję „Niebieskich Kart”, - sporządzanie corocznego raportu z pracy Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych, - przeprowadzanie badań ankietowych na temat postaw mieszkańców gminy Przeclaw wobec przemocy oraz na temat czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą. - opracowywanie i publikowanie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy oraz możliwości korzystania z usług instytucji udzielających pomocy (plakaty, ulotki, broszury, informacje na stronie internetowej www.przeclaw.org), - opracowanie i realizację programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy, - organizowanie specjalistycznych szkoleń dla przedstawicieli instytucji i podmiotów tworzących system pomocy, w tym dla pracowników socjalnych, policjantów, pedagogów i 	<p>Podmiotami odpowiedzialnymi za diagnozę stanu zjawiska przemocy będą wszyscy realizatorzy Programu, a w szczególności Zespół Interdyscyplinarny i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeclawiu.</p> <p>Realizacja odbywać się będzie w całym okresie trwania Programu.</p> <p>Podnoszenie świadomości, profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana będzie do możliwie najliczniejszej grupy mieszkańców gminy Przeclaw.</p> <p>Realizacja odbywać się będzie w całym okresie trwania Programu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dane z badań ankietowych pozwalających na ocenę stopnia świadomości społecznej w zakresie stosowania i przeciwdziałania przemocy oraz ustalenie istotnych czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą, - liczba dzieci, młodzieży objętych edukacją antyprzemocową oraz zajęciami profilaktycznymi, - liczba osób dorosłych objętych działaniami edukacyjnymi w zakresie przeciwdziałania przemocy, poradnictwem oraz programami profilaktycznymi, - liczba specjalistycznych szkoleń dla kadry zaangażowanej w przeciwdziałanie przemocy.

		psychologów, nauczycieli - wychowawców szkolnych, pracowników ochrony zdrowia i wymiaru sprawiedliwości oraz pracowników innych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.		
Kierunek działania	Cel działania	Zadania	Podmiot odpowiedzialny i terminy realizacji	Wskaźniki
II Podnoszenie skuteczności wsparcia rodzin i osób doświadczających przemocy domowej	Celem podnoszenia skuteczności wsparcia rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej jest skierowanie profesjonalnej pomocy i wsparcia adresowanego bezpośrednio lub pośrednio do osób doświadczających przemocy domowej, a także zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy domowej poprzez zwiększenie dostępności pomocy.	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie pomocy finansowej, rzeczowej, usługowej oraz innej umożliwiającej prawidłowe funkcjonowanie rodzin, a w szczególności dzieci z tych rodzin, - udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej - zapewnienie bezpiecznego schronienia osobom doświadczającym przemocy (natychmiastowy charakter pomocy wynikający z konieczności reagowania na zagrożenie życia, zdrowia) lub w miarę możliwości izolowanie sprawców przemocy od osób doznających przemocy - aktywizowanie najbliższego otoczenia, włączanie osób bliskich – krewnych, przyjaciół, sąsiadów do sieci wsparcia, pozwalającego na wspólne rozwiązywanie problemów i sytuacji kryzysowych (angażowanie społeczności lokalnych w działanie wspierające oraz wzajemną pomoc osób i rodzin), - zwiększenie dostępności do bezpłatnych porad prawnych, - zwiększenie dostępności do bezpłatnego wsparcia psychologicznego. 	Podmiotami odpowiedzialnymi za działania korekcyjno-edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy będą Zespół Interdyscyplinarny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przecławiu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu jako realizator programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy, Sąd Rejonowy w Mielcu, Prokuratura Rejonowa w Mielcu, Komenda Powiatowa Policji w Mielcu. Realizacja odbywać się będzie w całym okresie trwania Programu.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych procedurą NK; - liczba osób objętych pracą socjalną, specjalistycznym poradnictwem, schronieniem - liczba zakończonych procedur NK.

Kierunek działania	Cel działania	Zadania	Podmiot odpowiedzialny i terminy realizacji	Wskaźniki
III Prowadzenie efektywnych działań korekcyjnych skierowanych na osoby stosujące przemoc domową	Celem działania korekcyjnego jest zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową.	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie grup diagnostyczno-pomocowych pracujących z osobami stosującymi przemoc domową, - opracowanie przez grupy diagnostyczno-pomocowe „planów bezpieczeństwa” zapobiegających używaniu przemocy przez jego sprawcę, - organizowanie możliwości udziału osób stosujących przemoc w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznym - realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową. 	Podmiotami odpowiedzialnymi za działania korekcyjno-edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy będą Zespół Interdyscyplinarny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przecławiu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu jako realizator programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy, Sąd Rejonowy w Mielcu, Prokuratura Rejonowa w Mielcu, Policja Powiatowa w Mielcu. Realizacja odbywać się będzie w całym okresie trwania Programu.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, sprawców przemocy, biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych, - liczba sprawców przemocy, współpracujących z grupą diagnostyczno-pomocową, - liczba inicjowanych działań przez Zespół Interdyscyplinarny w stosunku do osób stosujących przemoc domową.
Kierunek działania	Cel działania	Zadania	Podmiot odpowiedzialny i terminy realizacji	Wskaźniki
IV Rozwijanie kompetencji osób realizujących zadania związane z przemocą domową	Celem działań jest zwiększenie kompetencji osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzenie szkoleń, dla kadry zajmującej się działaniami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w oparciu o potrzeby szkoleniowe uczestników, - prowadzenie superwizji dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej - monitorowanie procedury „Niebieska Karta”. 	Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań będą Zespół Interdyscyplinarny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przecławiu, placówki oświatowe, ochrony zdrowia, Policja Powiatowa w Mielcu. Realizacja odbywać się będzie w całym okresie trwania Programu.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób uczestniczących w szkoleniach z tematyki z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba osób uczestniczących w superwizji, - liczba osób zaangażowanych w realizację procedury NK.

XII. Procedura udzielania wsparcia w przypadku wystąpienia przemocy domowej wśród mieszkańców z terenu gminy Przeclaw.

1. Schemat blokowy dotyczący możliwości uzyskania wsparcia przez osobę doznającą przemocy domowej

Niezależnie od rodzaju przemocy, osobie doznającej przemocy domowej udziela się **bezpłatnej pomocy**, w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- interwencji kryzysowej i wsparcia;
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w domową bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemoc domową;
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w domowej oraz wydanie zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;

- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą domową, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Informacje o wystąpieniu przemoc domowej dla mieszkańców terenu gminy Przecław przyjmują przede wszystkim następujące instytucje:

- **Komenda Powiatowa Policji w Mielcu**
ul. Wyspiańskiego 8 39-300 Mielec,
Tel. - Pogotowie Policji 997, 112; Centrala (17) 58 45 399;
Oficer Dyżurny (17) 58 45 310; Telefon Zaufania (17) 58 45 370.
- **Posterunek Policji w Przecławiu**
ul. Wenecka 3a 39-320 Przecław
Tel. (17) 584 53 75
- **Prokuratura Rejonowa w Mielcu**
ul. Marii Curie-Skłodowskiej 2 39-300 Mielec
Tel. (17) 586 42 11
- **Zespół Interdyscyplinarny Gminy Przecław**
ul. Kilińskiego 7 39-320 Przecław
Tel. (17) 227 67 45

Instytucje biorące udział w procesie przeciwdziałania przemoc domowej, do których również może zgłosić się osoba doznająca przemoc domową:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przecławiu,
- nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy ze szkół i przedszkoli do których uczęszczają dzieci z terenu gminy Przecław;
- przedstawiciele ochrony zdrowia (w tym gminne POZ i Szpital Powiatowy w Mielcu);
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Mielcu;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu;
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Mielcu;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Przecław - w przypadku gdy przemoc w rodzinie jest związana z nadużywaniem alkoholu.

XIII. Monitorowanie i ewaluacja Programu

Monitorowaniem realizacji Programu zajmował się będzie Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemoc domowej w gminie Przecław. Jego

zadaniem będzie koordynowanie działania podmiotów zajmujących się szeroko pojętą pracą na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. W ramach Zespołu, za całościowe monitorowanie Programu, odpowiedzialny będzie jego przewodniczący.

Wskaźniki osiągnięcia zamierzonych celów Programu na lata 2024 – 2027 będą mierzone systematycznie w okresach rocznych, stosownie do ich założeń. Sprawozdawczość Programu będzie dotyczyć realizacji działań:

- uprzedzających,
- interwencyjnych,
- powstrzymujących,
- korekcyjnych, skierowanych do osób stosujących przemoc domową.

Ostateczne efekty realizacji Programu zostaną podsumowane w pierwszym kwartale 2028 r., czyli po zakończeniu przewidzianego okresu jego realizacji i będą zawarte w raporcie z monitoringu, który zostanie przedstawiony Radzie Miejskiej w Przecławiu.

Ponadto Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o informacje zebrane przez Zespół Interdyscyplinarny podczas jego monitoringu. Ewaluacja Programu powinna dostarczyć odpowiedzi, jaka jest jego trafność, skuteczność, użyteczność i efektywność. Musi określać, czy cele Programu są odpowiednie w stosunku do ewoluujących potrzeb zmieniającej się rzeczywistości. Musi także określić do jakiego stopnia oddziaływanie Programu przyczyniło się do osiągnięcia jego celu głównego i celów szczegółowych i czy odpowiada potrzebom odbiorców Programu.

XIII. Organizacja i finansowe wsparcie realizacji Programu.

Realizacja założeń Programu ujętych w szczegółowych jego działaniach w dużej mierze będzie uzależniona od wielkości środków finansowych zaplanowanych w corocznym budżecie Gminy Przecław. Zadania Programu, które ewentualnie mogą być zlecone organizacjom pozarządowym, również będą uwarunkowane wielkością środków finansowych przewidzianych w budżecie gminy na ten cel. Ponadto przedsięwzięcia związane z problematyką przemocy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gminy przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki na realizację i obsługę zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez powiat, tj. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz opracowywanie i realizację programów korekcyjno-edukacyjnych

lub psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, zapewnia budżet państwa.

Ponadto istnieją możliwości uzyskania innych dotacji z budżetu państwa oraz grantów z innych źródeł w ramach konkursu ofert.

Realizacja części zadań w ramach Programu nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych, gdyż są to działania które wynikają z zadań statutowych uczestników Programu, ewentualnie stanowią własny wkład indywidualnych osób.